

GALEN, NOVAGALEN PREPARATLARINI TAYYORLASHDAGI GIGIYENIK TALABLAR

Saidova Sohixaxon Abrorjon qizi

Fargʻona jamoat salomatligi instituti
Kommunal va mehnat gigiyena kafedrasasi assistenti.

Sokhibakhon.saidova@mail.ru

Aʼzamova Zinnura Azizbek qizi

Farmatsiya yoʻnalishi 7024-guruhi 1-bosqich talabasi.

zinnurazamova@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13957080>

Annotatsiya. Galen preparatlari xom ashyodan, uni suv, spirt, efir yoki spirt bilan suv, efir bilan spirt aralashmalari vositasida ekstraksiya qilib olinadi. Bugungi kundagi galen novogalen preparatlarini oʻrganish, tayyor dori shakllarini oʻrganish, galen preparatlarini ishlab chiqarish va antibiotiklarni ishlab chiqarishni oʻrganish.

Kalit soʻzlar: Galen preparatlari, novogalen preparatlari, ekstraktlar, nastoykalar, xushboʻy suv va spirtlar, sharbatlar, eritmalar, sovunli spirtlar, sovunkrezolli preparatlar, suv, spirt, antibiotik, dori, ballas modda, antibiotik ishlab chiqarishdagi gigiyenik qoidalari.

HYGIENIC REQUIREMENTS FOR PREPARATION OF PREPARATIONS GALEN, NOVAGALEN

Abstract. Galenic preparations are obtained from raw materials by extracting them with water, alcohol, ether or mixtures of water with alcohol, ether and alcohol. The study of modern galenic novogalenic preparations, the study of finished dosage forms, the production of herbal preparations and the study of the production of antibiotics.

Keywords: Hygienic rules for the production of herbal preparations, new galenic preparations, extracts, tinctures, aromatic waters and alcohols, juices, solutions, soap alcohols, soap-cresol preparations, water, alcohol, antibiotics, medicines, ballast substances, antibiotics.

ГИГИЕНИЧЕСКИЕ ТРЕБОВАНИЯ ПРИ ПРИГОТОВЛЕНИИ ПРЕПАРАТОВ ГАЛЕН, НОВАГАЛЕН

Аннотация. Препараты галена получают из сырья путем экстракции его водой, спиртом, эфиром или смесями воды со спиртом, эфиром и спиртом. Изучение современных галеновых новогаленовых препаратов, изучение готовых лекарственных форм, производство галеновых препаратов и изучение производства антибиотиков.

Ключевые слова: Гигиенические правила при производстве галеновых препаратов, новогаленовых препаратов, экстрактов, настоек, ароматических вод и спиртов, соков, растворов, мыльных спиртов, мыльно-крезоловых препаратов, воды, спирта, антибиотиков, лекарств, балластных веществ, антибиотиков.

Galen Klavdiy yoki Claudius Galenus oʻzdavrida qadimgi rim vrachi va tabiatshunosi boʻlgan. Tibbiyot va falsafaga oid koʻplab asarlar yozib qoldirgan. “Inson tanasining qismlari haqida”gi mumtoz asarida birinchi marta bir butun organizmni anatomikfiziologik jihatdan tasvirlab bergan. Galen shifobaxsh dorilar (qarang Galeneparatlari) deb ataluvchi dori-darmonlarni hayvon va oʻsimlik xom ashyolaridan tayyorlagan.

Tabobat tarixida qon aylanish to'g'risidagi dastlabki g'oyalarni yozib qoldirgan. Galen antik tibbiyot haqidagi tasavvurlarni yagona ta'limot tarzida umumlashtirib, XV—XVI-asrlarga qadar tabiatshunoslikning rivojlanishiga katta hissasini qo'shgan. O'zining nomi bilan ataluvchi sillogizmning to'rtinchi figurasi hamda to'rt mizoj haqidagi ta'limoti mashhur. Uning "Falsafa tarixya" asari olim vafotidan keyin taxminan 500-yilda tuzilgan bo'lib, u tibbiyot talabalari uchun darslik hisoblangan. Hozirda talabalar ushbu asarlardan keng foydalanib kelishmoqda.

Galen preparatlari – o'simliklar(ildizi, bargi, guli, po'stlog'i), minerallar va hayvonlar xom ashyosini qayta ishlab olinadigan dorilar. Rim vrachi **Klavdiy Galen** nomi bilan yuritiladi.

Faqat Galen davrida emas, balki hozir ham turli farmatsevtik usullar bilan tayyorlangan har xil dorilar galen preparatlari deb ataladi. Ko'pchilik Galen preparatlari xom ashyodan, uni suv, spirt, efir yoki spirt bilan suv, efir bilan spirt aralashmalari vositasida ekstraksiya qilib olinadi.

Boshqalari esa, odatda, biror dorivor moddaning suv, spirt yoki yog'dagi eritmasidan iboratdir. Galen preparatlarining asosiy guruhleri: ekstraktlar, nastoykalar, xushbo'y suv va spirtlar, sharbatlar, eritmalar, sovunli spirtlar, sovunkrezolli preparatlar va hokazo. Zamonaviy shifobaxsh preparatlari (pepsin, tireoidin, aloy, qora smorodina ekstraktleri, allilsat va b.) galen preparatlari sirasiga kiradi.

Galen, novogalen preparatlaridan o'simlik xom ashyosi – asosan, o'simlik, dengiz suvo'tlari, zamburug'lar, lishayniklarning ishlov berilmagan, odatda quritilgan shakldagi, ammo ba'zida sarxil shakldagi butun, ajratilgan va kesilgan bo'laklaridir. O'simlik xom ashyosidan olinadigan oraliq mahsulot – o'simlik xom ashyosiga ishlov berish yo'li bilan, ekstraksiyalash, haydash, siqish, fraktsiyalarga ajratish, tozalash, konsentratsiyalash yoki fementatsiyalash yo'li bilan olingan mahsulot hisoblanadi. Oraliq mahsulotlarga maydalangan yoki kukunga aylantirilgan o'simlik xom ashyosi, nastoykalar, ekstraktlar, efir moylari va ishlov berish jarayonida ajralib chiqqan moddalar kiradi. O'simliklarning maxsus ishlov berilmagan ayrim eksudatlari (ajratmalari) ham o'simlik xom ashyosiga kiradi. O'simliklar, ekstraktlar, tindirmalar va boshqa mahsulotni saqlash uchun namlik, harorat va yoritilganlik bo'yicha alohida sharoitlar talab etilishi mumkin, bunday sharoitlarni ta'minlash va nazorat qilish zarur.

Texnologik jarayonda foydalanilayotgan uskunar, filtrlovchi materiallar, mahsulotga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan moddalarning ajralishi va absorptsiyalanishiga yo'l qo'yimaslik uchun, ekstraktlar eritmalariga mos tushishi zarur. Namunalarni yig'ishda, vaznini o'lchashda, aralashtirishda chang hosil bo'lishi bilan kechadigan o'simlik xom ashyosi va oraliq mahsulotlar bilan olib boriladigan boshqa texnologik operatsiyalarda tozalikni saqlashga, shuningdek qarama-qarshi ifloslanishni oldini olishga qaratilgan alohida choralar ko'rilishi lozim (changni yo'qotish, maxsus xonalar ajratish va h.k.). Ingalyatsiyalar uchun aerezollarni tozalovchi klapanlar bilan ta'minlangan va bosim ostida bo'lgan ballonlarga to'ldirib ishlab chiqarish o'ziga xom xususiyatlarga ega bo'lib, ularga alohida talablar qo'yiladi. Ishlab chiqarish sharoitlari mahsulotni mikroorganizmlar va zarrachalar bilan ifloslanishidan to'liq himoya qilishi lozim. Klapanlar detallari sifati alohida ahamiyatga ega, suspenziyalarda esa ularning bir jinsliliigi muhimdir.

Sifatni nazorat qilishni amalga oshirayotgan xodimlar yetkazib berilayotgan o'simlik xom ashyosi aslililigini va aralashmalarining yo'qligini, zamburug'lar koloniyalarining o'sishini va parazitlar bilan ifloslanishning yo'qligini tekshirish maqsadida sinovlarni olib borish uchun

maxsus tayyorgarlikka hamda o'simlik xom ashyosi, oraliq mahsulotlar va o'simlik xom ashyosidan olingan dori vositalari bilan ishlash tajribasiga ega bo'lish darkor.

Odatda, ishlab chiqarish va to'ldirishning ikkita usulidan foydalaniladi:

1) *ikki pog'onali usul (bosim ostida to'ldirish)*. Aktiv ingredient qaynash harorati yuqori nuqtaga ega propellentga kiritiladi, o'rama aktiv ingredient dozasi bilan to'ldiriladi, unga klapan va past qaynash nuqtasiga ega propellent kiydiriladi va klapan teshigi orqali kiritiladi. Aktiv ingredient xarorati bug'lanish hisobiga yo'qotishlarni oldini olish maqsadida past ushlab turiladi.

2) *bir pog'onali usul (sovuq to'ldirish)*. Aktiv imгредиент propellentlar aralashmasiga yuqori bosim ostida yoki past haroratda yuboriladi. Keyin o'rama to'ldiriladi. Aerozollar uchun tozalovchi klapanlar farmatsevtika sanoatida qo'llaniladigan aksariyat qurilmalarga nisbatan ancha murakkabdir. Ulardagi texnik sharoitlar, namunalarni tanlab olish metodikalari hamda dozalovchi klapanlarni nazorat qilish bunday mahsulot sifatiga qo'yiladigan talablarga muvofiq bo'lishi kerak.

Ishlab chiqarish va to'ldirish imkoni boricha yopiq tizimlarda o'tkazilishi tavsiya etiladi.

Mahsulot yoki uning toza qismlari ochiq holatda saqlanadigan joylarda xonalar kamida D zonasiga mos kelishi kerak. Unga havo filtrlar orqali berilishi, xonaga kirish esa shlyuzlar orqali ta'minlanishi lozim.

REFERENCES

1. K. S. MUHAMMADJONOVA, SH. SH. TALIPOVA, SH. N. SHODMONOVA, SH. S. YO'LDOSHEVA. DORI TURLARI TEXNOLOGIYASI. TOSHKENT «VORIS NASHRIYOT» 2012.
2. Shavkat Abdullayev, Abdulhamid To'raboyev, Ma'rifatoy O'rinboyeva, Nodirali Normaxamatov, Ravshan Zuhrobov. ANTIBIOTIKLAR "Namangan" nashriyoti 2015-yil.
3. VRXAYDAROV, A.D.TADJIEVA, A.M.USUBBAEV, SH.SH.XUSENOVA FARMATSEVTIK TEXNOLOGIYA. «IBN-SINO» TOSHKENT-2022.
4. S.M.Mahkamov, K.S.Mahmudjonova. TAYYOR DORI TURLARI TEXNOLOGIYASI. "Tib-kitob" nashriyoti TOSHKENT-2010
5. “Условия труда и охраны окружающей среды на стеклоизготовительных предприятиях”. Tadqiqot uz. ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ – АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР мавзусидаги конференция материаллари 2020 №21 31 октябрь Ст-33 [33]
6. Гигиеническая оценка и пути оптимизации водопользования сельского и городского населения в Республике Узбекистана области Ферганы. **iScience Poland. MODERN SCIENTIFIC CHALLENGES AND TRENDS. Issue 4(38) Part 2 COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE** Ст 197-202 Warsaw 2021 [197-202]
7. Гигиеническая оценка и пути оптимизации водопользования сельского и городского населения в Республике Узбекистана. New Day in Medicine Новый День в Медицине TIBBIYOTDA YANGI KUN №2(34/2)2021 ст-73
8. ТВЕРДЫЕ БЫТОВЫЕ ОТХОДЫ (ТБО)- ГЛОБАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА МИРА. Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences VOLUME 2 | ISSUE 6

ISSN 2181-1784 Scientific Journal Impact Factor SJIF 2022: 5.947 Advanced Sciences Index Factor ASI Factor = 1.7 Ct 327-334 [327-334]

9. TIBBIY TA'LIM AMALIYOTIDA INTEGRATSIYALANGAN TA'LIM ELEMENTLARINI QQ'LLASH. ISSN 2181-0443 DOI: 10.24411/2181- 0443 Научно-практический журнал re-health journal Издается ежеквартально с 2019 года Журнал зарегистрирован агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан (№1297 от 10.06.2019 года). Журнал размещается в Научных электронных библиотеках (eLibrary.ru, Cyber Leninka, Google Scholar и UzSCI.uz). Ct 126-130 [126-130]
10. Hozirgi global ekologik muammolar va aholi yashaydigan hududlarni Qattiq mayishiy chiqindilardan holos etish choralari haqida. Бухарский государственный медицинский институт имени Абу Али Ибн Сино Научно – практический конференции с международным участием на тему: «Проблемы экологии и экологического образования» сборник тезисов 11-12,.